

अन्नपुरे

The king does everything he can to make sure his son has a happy, pleasant life. This book corresponds to the second canto of the Buddhacarita.

कपिलवस्तु

- 1 कपिलवस्तु पुरम्।
- 2 कपिलवस्तु महत्।
- 3 कपिलवस्तु महत् पुरम्।
- 4 के वसन्ति कपिलवस्तुनि?
- 5 बहवो नराः कपिलवस्तुनि वसन्ति।
- 6 बहवो नरा नार्यश् च वसन्ति कपिलवस्तुनि।
- 7 बहवो नरा नार्यश् च महति पुरे वसन्ति।
- 8 शुद्धोदनश् च वसति कपिलवस्तुनि।
- 9 कः शुद्धोदनः?
- 10 शुद्धोदनो राजा कपिलवस्तुनः।
- 11 शुद्धोदनः सुदूरः सुखी राजा।
- 12 शुद्धोदनः सुदूरः सुखी राजा महतः पुरस्य।
- 13 शुद्धोदनः कपिलवस्तुनो राजा।
- 14 किन्तु माया न राजा कपिलवस्तुनः।

- 15 का माया?
- 16 माया कपिलवस्तुनो देवी।
- 17 माया महतः पुरस्य सुदरी देवी।
- 18 माया कस्य पत्नी?
- 19 माया पत्नी शुद्धोदनस्य।
- 20 माया शुद्धोदनस्य सुदरी पत्नी।
- 21 क्व वसति माया?
- 22 माया वसति कपिलवस्तुनि।
- 23 शुद्धोदनो माया च वसतः कपिलवस्तुनि।
- 24 शुद्धोदनो माया च सुखिनौ।
- 25 शुद्धोदनो माया च कस्मात् सुखिनौ?
- 26 शुद्धोदनस्य पुत्रः।
- 27 शुद्धोदनस्य मायायाश्च पुत्रः।
- 28 कपिलवस्तुनो राजपुत्रः।
- 29 राजा देवी राजपुत्रश्च वसन्ति कपिलवस्तुनि।
- 30 राजा देवी राजपुत्रश्च सुखं वसन्ति मद्गतिं पुरे।

,
बुद्धः

लुम्बिनी

- 1 राजपुत्रः कपिलवस्तुनि वसति।
- 2 किन्तु राजपुत्रो न कपिलवस्तुञ्च अजायत।
- 3 राजपुत्रो लुम्बिण्याम् अजायत।
- 4 लुम्बिनी का?
- 5 लुम्बिनी वनम्।
- 6 लुम्बिनी वनं बहूनां मुनीनाम्।
- 7 बहवो मुनयो लुम्बिण्यां वसन्ति।
- 8 बहवो नरा लुम्बिनीं गत्वा मुनयो भवन्ति।
- 9 किं बहवो देवा लुम्बिण्यां वसन्ति?
- 10 बहवो देवा न वसन्ति लुम्बिण्याम्।
- 11 किन्तु राजपुत्रे जाते, बहवो देवा लुम्बिनीम् अगच्छन्।
- 12 राजपुत्रे जाते, बहवो देवा राजपुत्रं द्रष्टुम् अगच्छन्।
- 13 कस्माद् बहवो देवा राजपुत्रं द्रष्टुम् ऐच्छन्?
- 14 राजपुत्रो महान् भविष्यति।
- 15 राजपुत्रो महान् राजा भवेत्।
- 16 किन्तु राजपुत्रो महान् मुनिर् भवेत्।
- 17 राजपुत्रः को भवेत्?
- 18 राजपुत्रः को भवितुम् इच्छेत्?
- 19 राजा शुद्धोदतो ज्ञातुम् इच्छति।

- 20 किन्तु राजा शुद्धोदतो न जानाति।
- 21 किन्तु राजा सुखी।
- 22 राजा कस्मात् सुखी?
- 23 राज्ञः पुत्रः।
- 24 राजा शुद्धोदतो मायां देवीं गच्छति।
- 25 माये!
- 26 आवयोः पुत्रः।
- 27 कपिलवस्तुनो राजपुत्रः।
- 28 किं त्वं सुखिनी, माये?
- 29 अहं सुखिनी, शुद्धोदत।
- 30 किम् आवयोः पुत्रो महान् राजा भविष्यति?
- 31 अहं ज्ञातुम् इच्छामि।
- 32 किं त्वं जानासि?
- 33 अहं न जानामि, राजन्।
- 34 आवयोः पुत्रो महान् राजा भूयात्।

,
बुद्धः

शुद्धोदतो वृद्धिं गच्छति

- 1 पुत्रे जाते, राजा शुद्धोदतः सुखी भवति।

- 2 कपिलवस्तु च महत् पुरं भवति।
- 3 राजपुत्रे जाते, कपिलवस्तु महत् पुरं भवति।
- 4 पुत्रे जाते, राजा शुद्धोदनो वृद्धिं गच्छति।
- 5 राजपुत्रे जाते, सर्वे नरा नार्यश् च कपिलवस्तुनो वृद्धिं गच्छन्ति।
- 6 राजपुत्रे जाते, सर्वे नरा नार्यश् च पुरस्य सुखिनो भवन्ति।
- 7 शुद्धोदनः सुखी राजा।
- 8 माया च सुखिनी देवी।
- 9 अहं सुखी।
- 10 कपिलवस्तु महत् पुरम्।
- 11 सर्वे च नरा नार्यश् च कपिलवस्तुनः सुखं गताः।
- 12 क्व मम पुत्रः?
- 13 अहं पुत्रं द्रष्टुम् इच्छामि।
- 14 राजा शुद्धोदनः किम् इच्छति?
- 15 राजा शुद्धोदनः पुत्रं द्रष्टुम् इच्छति।
- 16 राजा शुद्धोदनो राजपुत्रं द्रष्टुं गच्छति।

,
बुद्धः

सर्वार्थसिद्धः

- 1 राजा शुद्धोदनः क्व गच्छति?

- 2 राजा शुद्धोदकः पुत्रं गच्छति।
- 3 राजा शुद्धोदकः पुत्रं द्रष्टुम् इच्छति।
- 4 सर्वे नरा नार्यश्च कपिलवस्तुतः सुखिनः।
- 5 मम सुद्वरी सुखिनी पत्नी।
- 6 मम पुत्रः।
- 7 मम च पुत्रो मदान् भविष्यति।
- 8 अहं सुखी।
- 9 मम बहवो ऽर्थाः।
- 10 किन्तु मया सर्वे ऽर्थाः सिद्धाः।
- 11 अहं सुखी।
- 12 अहं सर्वेषाम् अर्थानां सिद्धिं गतः।
- 13 किं मम पुत्रः सर्वार्थानां सिद्धिं गमिष्यति?
- 14 अहं न जानामि।
- 15 मम पुत्रो गच्छेत् सिद्धिं सर्वार्थानाम्।
- 16 किन्तु अहं न जानामि।
- 17 अहम् इच्छामि ज्ञातुम्।
- 18 मम पुत्रः सर्वेषाम् अर्थानां सिद्धिं गम्यात्।
- 19 मम पुत्रः सुखी भूयात्।
- 20 क्व गतः शुद्धोदकः?

- 21 शुद्धोदतो गतो राजपुत्रम्।
- 22 शुद्धोदतो राजपुत्रं द्रष्टुं गतः।
- 23 सुखी राजा शुद्धोदतो राजपुत्रं पश्यति।
- 24 पुत्र!
- 25 अहं शुद्धोदतः।
- 26 त्वं सर्वार्थसिद्धः।
- 27 त्वया सर्वे ऽर्थाः सिद्धा भूयास्तु।
- 28 त्वं मम पुत्रः।
- 29 त्वं कपिलवस्तुनो राजपुत्रः।
- 30 त्वयि जाते, मया सर्वे ऽर्थाः सिद्धाः।
- 31 सर्वार्थसिद्धः!
- 32 त्वं सर्वार्थसिद्धिं गम्याः।
- 33 त्वं सुखी भूयाः।
- 34 त्वं मदान् राजा भूयाः, सर्वार्थसिद्धः!
- 35 किं त्वं वनं गमिष्यसि?
- 36 किं त्वं वनं गत्वा मुनिर् भविष्यसि?
- 37 त्वं वनं गन्तुम् इच्छेः।
- 38 अहं न जानामि।
- 39 अहम् इच्छामि ज्ञातुम्।

40 किन्तु त्वं वृद्धो भूत्वा वनं गम्याः।

41 त्वं महान् वृद्धो राजा भूत्वा वनं गम्याः।

,
वृद्धः

माया प्रियते

1 माया कपिलवस्तुनो देवी।

2 माया पत्नी राज्ञः शुद्धोदनस्य।

3 राज्ञा पुत्रं सर्वार्थसिद्धं दृष्ट्वा सुखं गतः।

4 माया च पुत्रं दृष्ट्वा महत् सुखं गता।

5 मम पुत्रः।

6 मम पुत्रो महान् भविष्यति।

7 मम पुत्रो महान् मुनिर् भविष्यति।

8 अहं सुखी।

9 किन्तु माया प्रियते।

10 माया कस्मान् प्रियते?

11 माया सुखान् प्रियते।

12 माया महतः सुखान् प्रियते।

13 माया मृता।

14 किन्तु सर्वार्थसिद्धः सुखी राजपुत्रः।

15 सर्वार्थसिद्धः सुखी नरो भवति।

16 माया मृता।

17 मम पत्नी मृता।

18 किन्तु राजपुत्रः सुखी।

19 अहं सुखी।

20 किं राजपुत्रो मदान् राजा भविष्यति?

21 अहं न जानामि।

22 राजपुत्रो मदान् राजा भवेत्।

23 किन्तु राजपुत्रो मदान् मुनिर् भवितुम् इच्छेत्।

24 राजपुत्रो मुनिर् भवितुम् इच्छेत्।

25 राजपुत्रो वनं गन्तुम् इच्छेत्।

26 राजपुत्रो वनं गत्वा मुनिर् भवितुम् इच्छेत्।

27 राजपुत्रेण वनं न गतव्यम्।

28 राजपुत्रो मदान् राजा भूयात्।

29 राजपुत्रो वृद्धो मदान् राजा भूयात्।

,
बुद्धः

यशोधरा

1 देवी कपिलवस्तुतो मृता।

- 2 किन्तु सर्वार्थसिद्धः सुखी नरो भवति।
- 3 सर्वार्थसिद्धः सुखेन वसति कपिलवस्तुनि।
- 4 किन्तु सर्वार्थसिद्धस्य न पत्नी।
- 5 राजा शुद्धोदनो न सुखी।
- 6 राजपुत्रस्य न पत्नी।
- 7 किं राजपुत्रः पत्नीम् इच्छति?
- 8 किं राजपुत्रो न सुखी?
- 9 अहं न जानामि।
- 10 किन्तु राजपुत्रः पत्नीम् इच्छेत्।
- 11 राजपुत्रः सुद्वरी पत्नीम् इच्छेत्।
- 12 राजपुत्रः पतिर् भूत्वा सुखी भवेत्।
- 13 राजपुत्रः पतिर् भूत्वा वनं न गच्छेत्।
- 14 राजपुत्रेण न वनं गन्तव्यम्।
- 15 शुद्धोदनो यशोधरां पश्यति।
- 16 यशोधरा का?
- 17 यशोधरा राजपुत्री।
- 18 यशोधरा सुद्वरी राजपुत्री।
- 19 यशोधरा सुद्वरी नारी।
- 20 यशोधरा मम पुत्रस्य पत्नी भविष्यति।

- 21 राजपुत्रः पतिर् यशोधराया भविष्यति।
- 22 राजपुत्रो यशोधरायाः पतिर् भूत्वा सुखी भवेत्।
- 23 सर्वार्थसिद्धः पतिर् यशोधराया भवति।
- 24 यशोधरा च पत्नी सर्वार्थसिद्धस्य भवति।
- 25 राजा शुद्धोदतः सुखी।
- 26 मम पुत्रः सुखी भूयात्।
- 27 मम पुत्रः पतिर् भूत्वा सुखी भूयात्।
- 28 सर्वार्थसिद्धो यशोधरा च सुखिनौ।
- 29 राजपुत्रः पत्नी च क्व वसतः?
- 30 राजपुत्रः पत्नी च वसतः कपिलवस्तुनि।
- 31 राजपुत्रः पत्नी च महति पुरे सुखं वसतः।

,
बुद्धः

राहुलः

- 1 सर्वार्थसिद्धः सुखी राजपुत्रः।
- 2 सर्वार्थसिद्धस्य सुदूरी पत्नी।
- 3 यशोधरा सर्वार्थसिद्धस्य सुदूरी पत्नी।
- 4 किन्तु सर्वार्थसिद्धस्य यशोधरायाश्च न पुत्रः।
- 5 राजा शुद्धोदतो न सुखी।

- 6 राजा शुद्धोदतः पौत्रम् इच्छति।
- 7 मम पुत्रस्य न पुत्रः।
- 8 मम पुत्रः पुत्रं दृष्ट्वा सुखी भवेत्।
- 9 मम पुत्रो दृष्ट्वा पुत्रं न गन्तुम् इच्छेद् वनम्।
- 10 मम पुत्रः पुत्रं दृष्ट्वा न मुनिर् भवितुम् इच्छेत्।
- 11 मम पुत्रेण न वनं गतव्यम्।
- 12 मम पुत्रेण पुरे वसितव्यम्।
- 13 सर्वार्थसिद्धस्य यशोधरायाश्च पुत्रो जातः।
- 14 पुत्रः सर्वार्थसिद्धस्य राहुलः।
- 15 राजपुत्रः पत्नी च सुखिनौ भवतः।
- 16 राजा च सुखी भवति।
- 17 राजा शुद्धोदतः कस्मात् सुखी?
- 18 राजपुत्रस्य पुत्रः।
- 19 शुद्धोदतस्य च पौत्रः।
- 20 सर्वार्थसिद्धो मम पुत्रः।
- 21 राहुलश्च मम पौत्रः।
- 22 मम न पत्नी।
- 23 माया मृता।
- 24 किन्तु मम पुत्रः पौत्रश्च।

- 25 अहं सुखी।
- 26 मम च पुत्रः सुखी।
- 27 मम पुत्रो न वनं गमिष्यति।
- 28 कः पुत्रं दृष्ट्वा वनं गच्छेत्?
- 29 मम पुत्रो महान् राजा भविष्यति।
- 30 मम च पौत्रो महान् राजा भविष्यति।

बुद्धः

राजपुत्रः सुखी

- 1 कः वसति राजपुत्रः?
- 2 राजपुत्रो वसति कपिलवस्तुनि।
- 3 किन्तु राजपुत्रः कः वसति कपिलवस्तुनि?
- 4 राजपुत्रो वसत्य् अन्तःपुरे।
- 5 अन्तःपुरं कः?
- 6 अन्तःपुरम् अन्तःपुरस्य।
- 7 राजपुत्रो यशोधरा गङ्गुलश्च सर्वे वसन्त्य् अन्तःपुरे।
- 8 बह्व्यश्च नार्यो वसन्त्य् अन्तःपुरे।
- 9 राजपुत्रो बह्वीभिर् नारीभिः सह वसति।
- 10 सर्वाश्च नार्योऽन्तःपुरस्य सुदर्याः।

- 11 राजपुत्रो बह्वीभिः सुद्वरीभिर् नारीभिः सह वसति।
- 12 राजपुत्रः सुखं वसत्य् अक्तपुरे।
- 13 किन्तु राजपुत्रो न गच्छत्य् अक्तपुरात्।
- 14 कस्माद् राजपुत्रो ऽक्तपुरात् न गच्छति?
- 15 राजपुत्रो ऽक्तपुरात् न गन्तुम् इच्छति।
- 16 मम पुत्रः सुखं वसत्य् अक्तपुरे।
- 17 मम पुत्रो बह्वीभिः सुद्वरीभिर् नारीभिः सह वसत्य् अक्तपुरे।
- 18 मम पुत्रो न गन्तुम् इच्छत्य् अक्तपुरात्।
- 19 मम पुत्रो न वनं गमिष्यति।
- 20 मम पुत्रो न मुनिर् भविष्यति।

,
बुद्धः

राजा सुखी

- 1 राजा शुद्धोदकः सुखी।
- 2 मम पुत्रो ऽक्तपुरे वसति।
- 3 मम पुत्रो बह्वीभिः सुद्वरीभिर् नारीभिः सह वसन् वनं न गन्तुम् इच्छति।
- 4 को ऽक्तपुरे वसन् वनं गन्तुम् इच्छेत्?
- 5 मम पुत्रेण वनं न गतव्यम्।
- 6 मम पुत्रो महान् वृद्धो राजा भूयात्।

7 मम पुत्रो वनं न गम्यात्।

8 राजपुत्रस्य पत्नी पुत्रश्च।

9 राज्ञः पुत्रः पौत्रश्च।

10 राज्ञा शुद्धोदकः सुखी।